

dS De
Standaard**De Standaard**

Date: 16-02-2024

Page: D 002-D 003

Periodicity: Daily

Journalist: Charlotte De Somviele

Circulation: 71590

Audience: 457199

Size: 1 218 cm²

Waarom de theaterregisseur zichzelf te kijk zet

ANALYSE THEATER Rebelse acteurs die zich op het podium verzetten tegen hun dictatoriale regisseur: het is een trend. De schandalen rond grensoverschrijdend gedrag worden duidelijk ook artistiek uitgezweet.

Charlotte De Somviele

"Je bent de Castellucci van Molenbeek!" In *S 62° 58', W 60° 39'* van Peeping Tom, dat deze week in Belgische première ging bij KVS, krijgt Franck Chartier behoorlijk wat shit naar het hoofd geslingerd – waant hij zich de beroemde Italiaanse regisseur? Chartier, die al 25 jaar samen met Gabriela Carrizo het Brusselse dansgezelschap leidt, zit naar eigen zeggen in een creatieve impasse. Symbolischer kan het hyperrealistische scènebeeld dan ook niet zijn: een zeilboot die gestrand is op een ijsschots en wankelend in het water ligt.

Met veel pathetiek proberen de acteurs – onder wie danser Sam

Louwyck en Peeping Tom-muze Marie Gyselbrecht – te overleven in een barre sneeuwstorm, maar de realiteit breekt steeds meer binnen in de fictie. Gyselbrecht is het beu dat ze na vijftien jaar nog altijd "tweedimensionale vrouwenrollen" moet vertolken in "de perverse fantasie van een witte, mannelijke regisseur" en dat ze aan de lopende band ideeën moet spuien die hij toch niet gebruikt. Haar collega Lauren Langlois hekelt de microplastics in de kostuums en weigert een vis te doden. Staat Chartier wel genoeg stil bij het feit dat hij zo indirect mee de verwoesting van het ecosysteem ondersteunt? Danser

Chey Jurado is dan weer *pissed* omdat hij met een antenne moet zwaaien. Had hij niet getekend voor een dansvoorstelling?

Live vanaf de regietafel, achteraan in de zaal, gaat Chartier in discussie met zijn boze acteurs. Slinks probeert hij hen te overtuigen om toch zijn oertrauma na te spelen, in casu het gewelddadige huwelijk tussen zijn ouders dat hem als kind getekend heeft. En of ze daarbij zoveel mogelijk kunnen putten uit hun eigen miserie a.u.b.? Pas dan wordt de tragedie echt.

Sterven voor de kunst

Slapstickachtig metatheater waar-

in acteurs in opstand komen tegen de regisseur die hen uitbuit, lijkt een trend in het theater. In hun *Crashtest Ibsen*-reeks lieten theatermakers Sarah Moeremans en Joachim Robbrecht tien jaar geleden al personages uit Henrik Ibsens theaterteksten rebelleren tegen de verouderde denkbeelden van hun schrijver. Nu lijkt de theaterregisseur kop van Jut, opgezaald met een knoert van een identiteitscrisis. Vreemd is dat niet. In de kunst- en cultuurwereld komen steeds meer schandalen over grensoverschrijdend gedrag en toxisch leiderschap naar buiten – denk aan de rechtszaken rond Jan Fabre, Frank Verduyssen, Jappe Claes en de recente beschuldigingen van misbruik bij Internationaal Theater Amsterdam. Onvermijdelijk worden die donkere feiten ook op het podium uitgezweet.

In *German Staatstheater*, een tragikomedie over het hiërarchische Duitse theatersysteem, laten Micha Goldberg en Rosie Sommers hun spelers opdraven als louter poppetjes die de grillen van de intendant ondergaan. In het viersterrenstuk *Diarree is mijn lievelingskleur* laten regisseurs Julian Hetzel en Jetse Batelaan dan weer drie acteurs vechten voor een felbegeerd plekje in hun “gerenommeerde” gezelschap. Via een Big Brother-achtig stemmetje dwingen ze hen tot pijnlijke vernederingen. Pipi gedaan in de broek uit angst? Aanhouden! Stikken in een perzik: laat maar zien! Tot het bommetje ontploft en een van de acteurs de auditieleider monddood maakt.

In de NTGent-productie *Elektra unbound* van theatermaakster Luanda Casella gaan de spelers zelfs zover dat ze hun regisseur drie keer vermoorden, via gif, wurging en een pistool. Deze vrij briljante pastiche, vol clevere humor en dubbele bodems, speelt zich ook af tijdens een auditie: Lua (rol van Casella zelf) gaat voor haar adaptatie van de Griekse wraaktragedie *Elektra* op zoek naar de acteur met het grootste

moedercomplex. Gaan met elkaar in concurrentie: een labiele kindster, een depressief rijkelui-kind dat ooit een dakloze man kocht en een gefaald schoonheidskoninginnetje bij wie opvoeding verward werd met plastische chirurgie.

In haar dominatrixpakje speelt Casella een ijskoude bitch die de draak steekt met alle clichés rond De Grote Toxische Regisseur: ze kaffert haar spelers uit, is verslaafd aan opioïden, biedt seks in ruil voor een solo (iets waar verschillende ex-danseressen Jan Fabre van beschuldigden) en zit verstrikt in een perverse relatie met haar assistent-slaafje Lucius. Zo vangt hij haar pis op voor de drugscontrole, omdat ze met haar pas gelakte nagels haar slip niet wil uittrekken.

Hoe harder Lua peutert naar het trauma van haar acteurs en hen tegen elkaar uitspeelt, hoe meer ze zinnen op wraak. Maar dat is precies de bedoeling: Lua heeft altijd al willen sterven op het podium. Haar dood wordt de viering van het ultieme tragische kunstenaarsvisioen dat je voor Grote Kunst alles moet geven, tegen welke kost ook.

Machtshonger

De beste parodieën zijn vlijmscherp en ongemakkelijk, de humor nooit vrijblijvend. Laat dat nu net het verschil zijn tussen *Elektra unbound* en *S 62° 58', W 60° 39'*. Met haar retestrakke tekst fileert Casella niet alleen de verborgen machtshonger van kunstenaars en hun verslaving aan menselijk lijden, ze verweeft ook een grotere maatschappijkritiek over hoe we in deze narcistische Tiktak-tijden allemaal onze wannabe-trauma's exploiteren voor aandacht en hoe dat slachtofferschap (ik, ik, ik!) elk politieke denken fnuikt.

Bij Peeping Tom lijkt de inzet vooral het eigen ego van de regisseur die zich maar moeilijk kan aanpassen aan een veranderende wereld. De strijd tegen seksisme,

de ecologische catastrofe, de frustratie over het afkalvende draagvlak van theater ... Alles wordt op één hoop gegooid. Je voelt dat dit stuk voor Chartier een erg persoonlijke terugblik is op zijn kunstenaarschap. Jammer dat hij dat ridiculiseert. De regisseur brengt zijn zelfkritiek zo ironisch dat je je afvraagt of hij zichzelf wel echt in vraag durft te stellen. Veeleer voelt het stuk als een wat makke sneer naar het politiek correcte denken, naar het idee dat regisseurs tegenwoordig op elke blinde vlek worden afgerkend en acteurs “zo fragiel zijn” dat ze tegen niks meer kunnen.

Het is pas wanneer Peeping Tom de parodie durft loslaten dat het stuk wél een gevoelige snaar raakt. In de slotmonoloog, straf gespeeld door Romeu Runa als Chartiers alter ego, mogen we eindelijk het verdriet en de existentiële twijfel voelen van een ouder wordende kunstenaar die zijn leven heeft gewijd aan de kunst, maar daarmee ook veel is kwijtgespeeld. Of iemand hem uit het publiek de weg wil wijzen naar buiten, vraagt Runa? Misschien is het daar beter. Een toeschouwer staat op en geeft hem een kus op het hoofd. Weg zijn ze. Nee, het oude kunstenaarsmodel dat door Jan Fabre en consorten werd gecultiveerd, is duidelijk niet meer de norm: om goede kunst te maken moet je vooral leven.

62° 58', W 60° 39' (**) speelt nog tot en met 17/2 in KVS (Brussel) en 30-31/5 in Stuk (Leuven). *Elektra Unbound* (****) 27-28/3 in KVS (Brussel). *Diarree is mijn lievelingskleur* op 3/3 in Bronks (Brussel) en 30/3 in De Studio (Antwerpen).

In *Elektra unbound* gaan de spelers zelfs zover dat ze hun regisseur drie keer vermoorden: via gif, wurging en een pistool

Het symbolische scènebeeld van *S 62° 58', W 60° 39'*: een gestrande zeilboot. © Samuel Aranda

Luanda Casella op haar troon van *Elektra unbound*. Ze speelt een ijskoude bitch die de draak steekt met alle clichés

rond De Grote Toxische Regisseur. © Michiel Devijver